
WEWNĄTRZSZKOLNY SYSTEM DORADZTWA ZAWODOWEGO
W XCIX LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCYM
Z ODZIAŁAMI DWUJĘZYCZNYMI IM. ZBIGNIEWA HERBERTA
W WARSZAWIE

Warszawa 2019

I. Przepisy prawa polskiego i unijnego dotyczące doradztwa zawodowego

- Rozporządzenie ministra edukacji narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego określa treści programowe z zakresu doradztwa zawodowego, sposób realizacji doradztwa zawodowego oraz zadania doradcy zawodowego.
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty zobowiązuje placówki oświatowe do „przygotowania uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia”.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół nakładają na dyrektorów i rady pedagogiczne „obowiązek organizacji wewnątrzszkolnego systemu poradnictwa zawodowego oraz zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu”.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy pedagogiczno-psychologicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach „Zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i kariery zawodowej (...) prowadzą nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych i specjaliści”.
- Strategia Rozwoju Kształcenia Ustawicznego do roku 2010 przyjęta przez Radę Ministrów 8 lipca 2003 r. jako jeden z priorytetów uznaje tworzenie zasobów informacyjnych w zakresie kształcenia ustawicznego i rozwoju zasobów doradczych.
- Memorandum dotyczące kształcenia ustawicznego, uchwalone przez Komisję Europejską w 2000 r. jako jedno z 6 głównych założeń wymienia zalecenie dotyczące profesjonalnej pomocy doradczej dla uczniów w zakresie planowania kariery zawodowej.
- Rezolucja Rady Unii Europejskiej z 18 maja 2004 – 9286/04 to najważniejszy do tej pory dokument wydany przez Unię Europejską dotyczący poradnictwa zawodowego. „Wszyscy obywatele Europy powinni mieć dostęp do usług związanych z poradnictwem, informacją zawodową i planowaniem kariery zawodowej na każdym etapie swojego życia”. Raport pokazuje, że edukacja powinna wykraczać daleko poza dotychczasową praktykę występującą w krajach europejskich. Kształcenie ustawiczne służy uzupełnianiu, aktualizowaniu wiedzy, przekwalifikowaniu oraz ułatwianiu awansu zawodowego dorosłych.

II. Ocena zapotrzebowania na WSDZ w XCIX Liceum Ogólnokształcącym z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Zbigniewa Herberta w Warszawie

Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego obejmuje ogół działań podejmowanych przez szkołę w celu przygotowania uczniów do wyboru zawodu, poziomu i kierunku kształcenia oraz wyboru kierunku studiów. System ten określa rolę i zadania nauczycieli w ramach rocznego planu działań, czas i miejsce realizacji zadań, oczekiwane efekty, metody pracy.

Adresatami projektu są uczniowie, ich rodzice, nauczyciele, instytucje lokalne i instytucje wspomagające proces doradczy.

Rozwijanie u młodzieży świadomości własnych możliwości psychofizycznych oraz nabycie potrzeby ustawicznego kształcenia skutkować będzie przygotowaniem ucznia do kreatywnego i mobilnego funkcjonowania na rynku pracy. Uczeń przygotowany do podjęcia decyzji związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu zna swoje zainteresowania, predyspozycje, potrafi dokonać samooceny, zna swoją wartość, potrafi samodzielnie wybrać kierunek studiów i ma plany na przyszłość.

WSDZ usprawni pracę szkoły i przepływ informacji doradczej.

III. Założenia WSDZ

- wybór zawodu jest procesem;
- szkoła udziela pomocy i wsparcia w kształtowaniu decyzji zawodowych uczniów;
- nabycie umiejętności dokonywania wyborów zawodowych następuje poprzez samopoznanie i samoocenę osobowości, zainteresowań i zdolności oraz konfrontację ich z wymaganiami zawodowymi i sytuacją na rynku pracy;
- na wybór ścieżek edukacyjnych i zawodu mają głównie wpływ cechy osobowościowe jednostki (temperament, charakter, zainteresowania, zdolności, poziom inteligencji), doświadczenia, wyznawane wartości i normy, rodzina, czynniki emocjonalne, zdrowotne, aktywność własna;
- sprzyjającym sposobem pozyskania informacji o predyspozycjach i zdolnościach uczniów są przedmioty szkolne,
- działania z zakresu doradztwa zawodowego mają charakter planowy i systematyczny – realizowane są zgodnie z harmonogramem pracy szkoły;
- w ramach WSDZ prowadzona jest indywidualna i grupowa praca z uczniami, rodzicami i nauczycielami;
- w szkole powoływany jest koordynator oraz zespół ds. doradztwa zawodowego, który koordynuje działania ogółu nauczycieli.

IV. Cele programu

1. Głównym celem WSDZ jest przygotowanie młodzieży do trafnego wyboru zawodu oraz kierunku dalszego kształcenia. Zadaniem działań wychowawczo-doradczych jest konieczność kształcenia u uczniów konkretnych umiejętności i predyspozycji, które pozwolą im prawidłowo funkcjonować w różnych rolach społecznych i zawodowych na współczesnym rynku pracy.

2. Cele szczegółowe:

Uczniowie:

- poznają swoje predyspozycje zawodowe – zainteresowania, uzdolnienia;
- wiedzą, jak się uczyć oraz rozwijać swoje zainteresowania, pasje i talenty;
- rozwijają umiejętności pracy zespołowej oraz kompetencje społeczne;
- potrafią określić swoje mocne strony, są świadomi swoich ograniczeń;
- znają przeciwwskazania zdrowotne do wyboru zawodu;
- znają czynniki trafnego wyboru zawodu;
- wskazują możliwe ścieżki kariery zawodowej, formy doskonalenia zawodowego;
- są zmotywowani do podejmowania decyzji w planowaniu swojej przyszłości zawodowej;
- znają źródła informacji edukacyjnej i zawodoznawczej;
- znają trendy kierujące rynkiem pracy i przyczyny bezrobocia;
- są otwarci i przygotowani na zmiany oraz wyzwania współczesnego świata;
- znają podstawowe rodzaje dokumentów aplikacyjnych, zasady ich opracowywania

Nauczyciele:

- potrafią diagnozować potrzeby i zasoby uczniów;
- wykorzystują wiedzę o uczniu, pomagają mu w określeniu indywidualnego profilu;
- udzielają wsparcia uczniom w podejmowaniu decyzji zawodowo-edukacyjnych;
- realizują tematy związane z wyborem dalszej ścieżki kariery zgodnie z podstawą programową;
- stosują metody aktywizujące;
- wspierają uczniów w pracy nad rozwojem zdolności, zainteresowań, talentów i predyspozycji;
- włączają przedstawicieli instytucji, szkół i wyższych uczelni oraz zakładów pracy w proces doradztwa zawodowego w szkole;
- udzielają rodzicom informacji zwrotnych dotyczących możliwości ucznia w zakresie przedmiotów szkolnych, umiejętności, zainteresowań (profil przedmiotowy);

- w razie potrzeby kierują do specjalistów.

Rodzice:

- współpracują w zakresie motywowania ucznia do nauki;
- znają najbardziej efektywne formy nauki swojego dziecka;
- są zainteresowani problematyką rozwoju zawodowego swojego dziecka;
- znają czynniki trafnego wyboru dalszego kształcenia i wyboru zawodu;
- wiedzą gdzie szukać pomocy w sytuacjach trudnych;
- w miarę możliwości angażują się w pracę doradczą szkoły.

V. Realizacja WSDZ

Poradnictwo zawodowe stanowi system działań oparty na współpracy wielu podmiotów.

W procesie doradczym uczestniczy Dyrektor szkoły, pedagodzy, psycholog, rodzice, bibliotekarz, nauczyciele przedmiotowi i inne osoby wspomagające, w tym doradca zawodowy z PPP.

Wspólne działania systemowe pozwalają na dokonanie podziału zadań adekwatnie do posiadanej wiedzy, doświadczeń, kompetencji w obszarze przedsiębiorczości, wychowania, doradztwa i orientacji zawodowej.

Treści z zakresu doradztwa zawodowego są realizowane na obowiązkowych zajęciach edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, na lekcjach wychowawczych, na zajęciach związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu prowadzonych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej, na zajęciach pozalekcyjnych, podczas spotkań z przedstawicielami wyższych uczelni oraz poza szkołą poprzez udział uczniów w targach edukacyjnych Perspektywy, w różnorodnych konkursach i wycieczkach tematycznych.

VI. Zadania osób realizujących WSDZ

1. Dyrektor szkoły:

- powołuje koordynatora oraz zespół ds. doradztwa zawodowego;
- nadzoruje działanie systemu doradztwa zawodowego.

2. Doradca zawodowy (koordynator):

- opracowuje we współpracy z innymi nauczycielami, w tym nauczycielami wychowawcami opiekującymi się oddziałami, psychologami lub pedagogami program doradztwa zawodowego;
- współpracuje z nauczycielami w tworzeniu i zapewnieniu ciągłości działań w zakresie edukacji zawodowej;
- razem z nauczycielami diagnozuje zapotrzebowanie uczniów i rodziców na informacje z zakresu doradztwa zawodowego;

- gromadzi warsztat pracy oraz udostępnia go osobom zainteresowanym;
- upowszechnia wiedzę na temat planowania kariery zawodowej, możliwości uzyskiwania informacji o sytuacji na rynku pracy krajowym, UE i poza nią;
- gromadzi informacje o zawodach i drogach uzyskania kwalifikacji zawodowych;
- pomaga uczniom w określeniu ich zainteresowań, uzdolnień i innych cech istotnych przy podejmowaniu decyzji edukacyjnych i planowaniu kariery zawodowej;
- prowadzi zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 7 ustawy 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe
- kieruje w sprawach trudnych do odpowiednich specjalistów, m.in. do specjalistów w Poradni Pedagogiczno-Psychologicznej;
- prowadzi odpowiednią dokumentację udzielanych porad;
- współpracuje z instytucjami zewnętrznymi wspierającymi WSDZ;
- współpracuje z doradcą zawodowym z Poradni Pedagogiczno-Psychologicznej;
- systematycznie podnosi własne kwalifikacje.

3. Pedagog i psycholog:

- diagnozuje potrzeby edukacyjne uczniów;
- w porozumieniu z wychowawcami przeprowadza zajęcia przygotowujące do dokonywania trafnych wyborów dalszego kierunku kształcenia;
- udziela indywidualnych konsultacji dla uczniów i rodziców potrzebujących wsparcia;
- wspomaga i konsultuje uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i ich rodziców;
- diagnozuje uczniów w zakresie ich predyspozycji do wykonywania wybranych przez nich zawodów;
- razem z koordynatorem planuje dalszy rozwój systemu.

4. Nauczyciele:

- poszerzają treści programowe przedmiotu o aspekty zawodoznawcze;
- motywują do nauki poprzez wskazanie różnych technik uczenia się;
- motywują do rozwoju zainteresowań edukacyjnych – zachęcają do udziału w konkursach przedmiotowych, olimpiadach, zawodach itp.;
- odkrywają potencjał ucznia i udzielają wsparcia w jego rozwoju;
- wspomagają uczniów w podejmowaniu i realizowaniu decyzji dotyczących wyboru dalszej ścieżki edukacyjnej;
- rozwijają i umacniają u uczniów poczucie odpowiedzialności za rozwój edukacyjno-zawodowy;

- propagują aktywną postawę wobec przemian zachodzących na rynku pracy (otwartość i gotowość na zmiany: w tym również zmiany pracy i profesji w ciągu kariery zawodowej; mobilność, elastyczność – wdrażanie do idei kształcenia ustawicznego);
- współpracują z rodzicami w zakresie motywowania ucznia do nauki oraz wskazywania najbardziej efektywnych form nauki – dostosowanych indywidualnie do ucznia;
- wspierają rodziców w roli doradców ucznia poprzez przekazywanie informacji zwrotnych dotyczących możliwości ucznia w zakresie przedmiotów szkolnych, umiejętności, zainteresowań (profil przedmiotowy ucznia);
- udzielają rekomendacji dotyczących dalszych ścieżek kształcenia;
- wychowawcy na lekcjach wychowawczych realizują tematy zawodoznawcze;
- nauczyciel podstaw przedsiębiorczości omawia treści dotyczące pracy i przedsiębiorczości;
- nauczyciel bibliotekarz gromadzi literaturę z zakresu psychologii, prawa pracy, doradztwa zawodowego, udostępnia informatory i ulotki dotyczące dalszej drogi kształcenia oraz wskazuje źródła informacji.

VII. Formy i metody pracy doradczej

1. Formy i metody adresowane do uczniów:

- diagnoza zapotrzebowania na działania doradcze prowadzone w szkole;
- zajęcia warsztatowe służące rozbudzeniu świadomości planowania własnego rozwoju i kariery zawodowej;
- zajęcia warsztatowe służące samopoznaniu i określeniu predyspozycji, autodiagnoza preferencji i zainteresowań zawodowych;
- treningi umiejętności w zakresie komunikacji interpersonalnej, radzenia sobie ze stresem, asertywności;
- praktyczne zajęcia uczące i doskonalące umiejętność redagowania dokumentów aplikacyjnych z wykorzystaniem metod audiowizualnych;
- zajęcia służące rozwijaniu i doskonaleniu autoprezentacji i rozmowy kwalifikacyjnej przy wykorzystaniu technologii komputerowej;
- udzielanie indywidualnych porad uczniom niezdecydowanym w podjęciu decyzji dotyczących wyboru dalszej ścieżki kształcenia i wyboru zawodu;
- realizacja treści doradczych na zajęciach dydaktycznych w ramach realizacji podstawy programowej;
- organizacja wycieczek, wyjazdów integracyjnych, wymiany zagranicznej;
- organizowanie dni otwartej szkoły (prezentacja i promocja oferty edukacyjnej);
- spotkania z przedstawicielami różnych zawodów, wyższych uczelni;
- tworzenie bazy danych o absolwentach szkoły – losy absolwentów;
- udział w konkursach, zawodach, olimpiadach;

- działania uczniowskiego wolontariatu;
 - działania w ramach kół zainteresowań;
 - udostępnianie informacji o rynku pracy, możliwościach kształcenia i zatrudnienia.
2. Formy i metody adresowane do rodziców:
- organizowanie dni otwartych szkoły – oferta edukacyjna i promocja szkoły;
 - popołudniowe dyżury pedagoga i psychologa dla rodziców – umożliwienie indywidualnej porady psychologiczno-pedagogicznej, np. , możliwość zapoznania się z testami;
 - zorganizowanie spotkania dla rodziców z doradcą zawodowym;
 - udostępnianie informacji edukacyjnych (rekrutacja, dokumenty aplikacyjne, rynek pracy,);
 - udzielanie informacji dotyczących osiągnięć dziecka, zainteresowań, predyspozycji – wspomaganie w procesie podejmowania decyzji.
3. Formy adresowane do nauczycieli:
- szkolenia z zakresu doradztwa zawodowego;
 - tworzenie warunków do wymiany doświadczeń i dzielenia się wiedzą;
 - wymiana doświadczeń z innymi nauczycielami w kraju i zagranicą;
 - wspieranie inicjatyw mających na celu pomóc młodzieży w dokonywaniu wyborów edukacyjnych i zawodowych;
 - śledzenie losów edukacyjnych i zawodowych absolwentów.
4. Formy i metody adresowane do środowiska lokalnego:
- współpraca z instytucjami wspierającymi działania doradcze szkoły np., Poradnia Pedagogiczno-Psychologiczna, WCIES, ORE;
 - współpraca ze szkołami wyższymi – udział w konkursach, wycieczki, spotkania ze studentami i przedstawicielami wyższych uczelni, prezentacje multimedialne.

VIII. Przewidywane efekty wynikające z WSDZ

1. Uczniowie:
- zapobieganie niepowodzeniom szkolnym;
 - racjonalne planowanie ścieżki edukacyjnej i zawodowej;
 - wzrost mobilności absolwentów, gotowość na zmianę;
 - lepsze dopasowanie kompetencji absolwentów do rynku pracy;
 - kształtowanie odpowiednich postaw, nawyków, umiejętności i wiedzy młodzieży;
 - ukierunkowanie i wsparcie samozatrudnienia;
 - dokonanie trafnego wyboru;

- stabilniejsze dopasowanie do zawodów, zadowolenie;
- większa efektywność pracy.

2. Rodzice:

- przygotowanie do efektywnego wspierania dzieci w ich wyborach edukacyjnych;
- przekazywanie aktualnych informacji o możliwościach kształcenia.

3. Szkoła:

- konkurencyjność szkoły;
- podniesienie rangi doradztwa zawodowego;
- przygotowanie ucznia do pełnienia ról społecznych.

IX. Ewaluacja WSDZ

Działania związane z doradztwem zawodowym mają wspierać uczniów w wyborach zawodu i kierunku kształcenia, dlatego zamiast tradycyjnego oceniania podczas zajęć należy odwoływać się do autorefleksji i samooceny uczestników.

W programie doradztwa zawodowego dla liceum ogólnokształcącego rekomenduje się weryfikację efektów zajęć poprzez:

- zadawanie pytań uczniom na zakończeniu zajęć, celem których jest wzbudzenie w nich autorefleksji odnośnie przydatności przyswajanych treści i nabytych umiejętności w procesie planowania kariery edukacyjno – zawodowej;
- analizę wymiernych dowodów pracy uczniów gromadzonych w formie osobistego portfolio;
- analizę opracowanego przez ucznia indywidualnego planu działania (IPD), w którym dla wybranego celu edukacyjno-zawodowego wskazał i uzasadnił działania niezbędne do jego osiągnięcia.

Taki sposób weryfikacji uświadomi uczniom potrzebę rozpoznawania własnych zainteresowań i predyspozycji do wykonywania określonych zawodów. Umożliwi prawidłowy wybór kierunku dalszego kształcenia. Pomoże także zidentyfikować, wyselekcjonować i uporządkować informacje przydatne w rozwoju edukacyjno-zawodowym z uwzględnieniem całościowego doradztwa kariery. Wskaże możliwości praktycznego wykorzystania zdobytej wiedzy umiejętności i kompetencji.

Proponowane techniki ewaluacji wewnętrznej: analiza SWOT, analiza dokumentacji – tematyka zajęć, analiza wytworów pracy uczniów, badania ankietowe.